

Bir İnsan Doktor, Prof. Dr. Üstün KORUGAN

Ben Üstün Korugan Hoca'yı tanıdığımda, zaman zaman ben neden bu kadar iyi değilim diye kendimden utanırdım.

Nezih HEKİM

1940 yılında Ağrı'da doğan, ilkokul üçüncü sınıfa dek Türkiye'nin çeşitli illerinde büyüyen Dr. Üstün Korugan, babası emekli olup Çanakkale'ye yerleştikten sonra lise öğreniminin sonuna dek bu şehirde kaldı. Kendini Çanakkaleli bildi, Çanakkale'nin onu kendi evladı bildiği gibi.

A slında bu yazıya Üstün Korugan Hoca'nın yaşamını anlatarak başlamak istiyordum. Ancak bir anda Doç. Dr. Aybek Korugan'ın Doping-Mücadele ve Futbolda Performans Artırma Yöntemleri Kitabı (1) için yazdığı Hoca'yı anan bir yazısı aklıma geldi ve şimdi o yazı ile başlıyorum.

Sevgili oğlu Aybek şöyle başlıyordu yazısına; "Bu kitabın yazarlarından Dr. Üstün Korugan'ı 2004 yılının en kısa ve karanlık gecesinde yitirmemizin üzerinden yedi yıl geçti. Bin bir yüzü vardır her insanın. Tümünün güzel olması kolay değil. Üstün Korugan öyle biriydi. Nazım'ın "Yaşamak şakaya gelmez." (2) deyişini haklı çıkarırcasına yaşama ciddiyetle bağlı, ciddiyetle şen, ciddiyetle iyi, ciddiyetle sorumlu ve ciddiyetle üretken yaşadı. Yaşamın bütün köşelerinde hep aynı güzelliikle var olmayı bildi.

Subay olan babasının mesleği gereği 1940 yılında Ağrı'da doğan, ilkokul üçüncü sınıfa dek Türkiye'nin çeşitli illerinde büyüyen Dr. Üstün Korugan, babası emekli olup Çanakkale'ye yerleştikten sonra lise öğreniminin sonuna dek bu şehirde

kaldı. Kendini Çanakkaleli bildi, Çanakkale'nin onu kendi evladı bildiği gibi. Çocukluk ve gençlik anıları bu şehrin neşeli, güvenli ve hoşgörülü ortamında birikti ve kişiliğinin önemli bir parçasını oluşturdu. İstanbul Üniversitesi'ndeki öğrenimi boyunca tiyatro ile uğraştı.

Çanakkale'nin ilk tiyatrosunu inşa eden ve ilk oyunlarını sahneleyen ekipte yer aldı. İstanbul Üniversitesi Gençlik Tiyatrosu'nda uzun yıllar oyuncu, yönetmen ve tiyatro yöneticisi olarak görev aldı. Bu ekiple birçok ulusal ve uluslararası tiyatro şenliklerine katıldı.

Öğreniminin sonuna doğru yaşamının en zor tercihini yapıp tümüyle tıp eğitimine odaklandı. İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Tatbiki Tedavi Kliniği ve Farmakoloji Kürsüsünde Prof. Dr. Celal Öker'in yanında iç hastalıkları ihtisası yaptı. 1971'de uzman, 1976'da doçent, 1982'de profesör oldu. Hormon-Metabolizma Hastalıkları ve Beslenme alanında ileri uzmanlık çalışması yaptı. Bir yıl süre ile Almanya'da Giessen Üniversitesi'nde çalıştı.

Tıp bilimini kendine ana uğraş olarak seçen Dr. Üstün Korugan üniversite yıllarında sanat dünyası ile kurduğu ilişkilerini yaşamı boyunca güçlü tuttu. Tiyatroya olan tutkunluğunu yetkin bir izleyici olarak sürdürdü. Bu alanda çalışan dostlarının üretimine yorumları ile ortak oldu. Sanat dünyası ile olan ilişkisi bilim dünyasındaki yaratıcılığını ve üretkenliğini her zaman besledi. Her zaman hayatı anlamayı kendine amaç edinmiş bir düşünür olarak, neredeyse çocuksu bir merak ve sevinçle, durmaksızın araştırdı ve öğrendi. Hayatın bu denli iyi bir öğrencisi olması onun hem çalıştığı Cerrahpaşa Tıp Fakültesinin en iyi hocalarından biri olmasını, hem de her zaman genç, yeniliklere açık ve toleranslı bir insan olmasını sağladı. Bir yandan alanındaki en son araştırmaları takip ederken diğer yandan, edebiyat ve tiyatronun en yeni ürünlerini ilk okuyanlardan, izleyenlerden oldu.

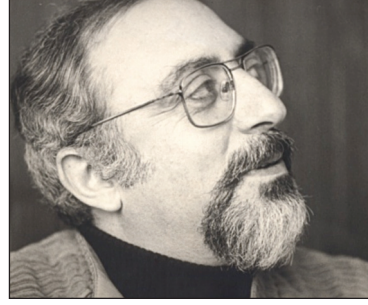
Çok yönlülüğünün getirdiği bütünü görebilme becerisi Dr. Üstün Korugan'ın her zaman yetkin bir hekim olmasını sağladı. Hastalığı değil hastayı iyileştirmeye yönelik yaklaşımı hastaları ile olumlu ve güven veren ilişkiler kurmasını sağladı. Uzmanlık alanı doğrultusunda sık sık karşılaştığı karmaşık kronik hastalıklara sahip hastaları ile olan uzun soluklu ilişkileri nedeniyle hastalarını her zaman aklında taşıdı, çalışma saatleri dışında da onların dertlerine kafa yordu.

Dr. Üstün Korugan ömrü boyunca işinde ve özel yaşamında her zaman adaletten, paylaşımdan ve ezilenden yana oldu. Haksızlıklara karşı durmak gerektiğinde bunu bir kahramanlık olarak değil doğal bir görev olarak üstlendi ve doğru bildiğini gereğince yaptı. Yapılması gerekeni yalnızca sözleriyle değil duruşu ile de dile getirmesini bildi. İstanbul Tabip Odası Başkanlığı dahil birçok zorlu, ciddi ve sorumluluk gerektiren görevin üstesinden kolayca ve tükenmez bir enerji ve neşe ile geldi. 1983 yılında, Türkiye Cumhuriyeti tarihinin en karanlık sayfalarını yazan 12 Eylül Askeri darbesinin ülkeye verdiği hasardan nasibini alarak üniversitedeki işinden herhangi bir gerekçe gösterilmeden 1402 sayılı darbe yasasıyla uzaklaştırıldı.

Büyük bir sadakat ve tutkuyla bağlı olduğu üniversitedeki hocalık ve araştırmacıktan uzaklaştırıldıktan sonra Doç.Dr. Nezih Hekim'le kurduğu verimli işbirliği sayesinde üniversite dışında da bir araştırma ortamı yaratmayı başardı. Danıştay kararı ile yedi yıl sonra yeniden üniversiteye döndükten sonra da aynı ortamda üretmeyi sürdürdü.

Aramızdan hiç beklenmedik bir şekilde ayrılan Dr. Üstün Ko-

rugan toprağından sökülmüş güçlü bir çınar gibi ardında geniş, çevresine degen birçok kök bıraktı.”

“Doğmadan önce yaşamaya başlayanlar, öldükten sonra da yaşamayı sürdürürler.”(3)

Üstün Hoca Nişantaşı'nda yürürken bir öğrencisi ile karşılaşır ve laf dönüp dolaşıp Hocanın neden üniversitede olmadığına geliyor. Hoca da “1402” diyor. 1402'den haberi olmayan öğrencisi anlamıyor. “Hocam o Malazgirt savaşı değil miydi?” deyince hoca, içinden, bari tarihi iyi bilseydi deyip arkasını dönüp gidiyor. İşte bu gün halen devam eden o savaşı, o gün bizi buluşturan.

Öğrencilik dönemim dışında hoca ile aynı klinikte çalışmak üzere bir araya geldiğimiz 1983 yılı, haksızlıkların, eziyetlerin yoğun olarak yaşandığı yıllardı. Kenan Evren yönetimi ve askeri cuntanın, tüm bilim adamlarına ve tüm aydınlara karşı savaş açtığı yıllardı. Bu savaştan istifade eden İhsan Doğramacı, YÖK'ü ve Ankara'da büyük arazilerin peşinde koşarak yeni krallığını kurmuştu. Bu krallık elbette istediklerini elde etmesine mani olabilecek aydınları, birer düşünür haline gelmiş bilim adamlarını istemeyecekti. 1402 sayılı kanunla, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nde seçilmiş Prof. Dr. Üstün Korugan, Prof. Dr. Özdemir İlter gibi en iyi bilim adamları ve en iyi hocaları bir hamlede üniversiteden atılmışlardı.

Ben de o dönemden payıma düşeni almıştım. Norveç'te, Almanya'da steroid hormonların etki mekanizmasında “single step” modelinin öncüsü olmuş, androjen reseptörlerinin progesterinlere bağlandığını göstererek yeni anti-androjenik ilaçların gelişmesine yol açmış, keşfettiği IgG-Type II ile immünolojide intrasitoplazmik immünizasyon düşüncesini getirmiş, “Common Core” hipotezinin geçerliliğini göstermiş, kısacası dünya çapında işler yapmış biri olarak 1982 yılında ülkeme dönmüştüm. Eee tabii o günkü askeri cunta yönetimi beni buyur ettikten sonra, önce 2. şubede gerektiği şekilde ağırlanmış, sonra da yargılanmak üzere askeri mahkemeye sevk etmişti.

İşte Dr. Pakize İ. Tarzi kliniğinde karşılaştığımız o yıllar, böyle yıllardı. **İkimizin de üniversitenin gerçekte, yüksek taş**

duvarların arkasında olmadığı, üniversitelerin bizlerin olduğu her yer olduğuna inandığımız yıllardı.

Bir araya geldiğimiz ilk gün, ne yaparız diye düşünmeden hiperinsülineminin hangi mekanizma ile damar hastalıklarına yol açtığını incelemeye başlamıştık bile. İnsülin kullanan Tip I diyabetli hastalar, reaktif hipoglisemisi olanlar, alimantar hipoglisemisi olan vagotomili hastalar ve o gün için neden olduğunu bilmediğimiz açlık glisemisi normal, ancak insülini yüksek hastaları inceliyorduk.

Hiç bitmeyeceğine inandığımız bir enerji ile çalışıyorduk. Bazen hoca halsiz ve morali bozuk olarak kliniğe geliyordu. “Hocam ne oldu?” diye sorduğumda, “Hiç sorma dün hiçbir şey okuyamadım” diyordu. İşte bu aşkın kendisiydi.

“Yahu” diyorduk, “her türlü hiperinsülinemide trigliseritleri yüksek buluyoruz”. Bunun nedeni tam olarak neydi bilemiyorduk. Ben buna “hiperinsülinemik, hipertrigliseritemi” demiştim. Bulgularımızı Prof. Dr. Fikret Biyal Hoca'nın her biri başlı başına birer kongre olan Diyabet Günleri adlı toplantılarında sunmaya başlamıştık. Tabii bugün ATPIII, metabolik sendrom deyip bu işlerin içinden çıkıyoruz. Biz tariflerin peşinde değildik. Nedenleri öğrenmek istiyorduk. Dedik ki, “hiperinsülinemi serbest yağ asitlerini hızla trigliseritlere çeviriyor ve bu esterifikasyon nedeni ile trigliseritturn-over'ı artırıyor”. “Biz de yüksek trigliserit düzeyleri ile bu yansımalarını saptıyoruz”. Derken bizi Roma'da insülin direncinin babalarının bir araya geldiği kongrelere çağırmaya başladılar. Sonuçlarımız bu kongrelerin proceedings'lerinde, kitaplarında çıkmaya başladı. Artık serbest yağ asitleri, insülin, şeker ve adrenal salgıları ana ilgi odağımızı oluşturmaya başlamıştı.

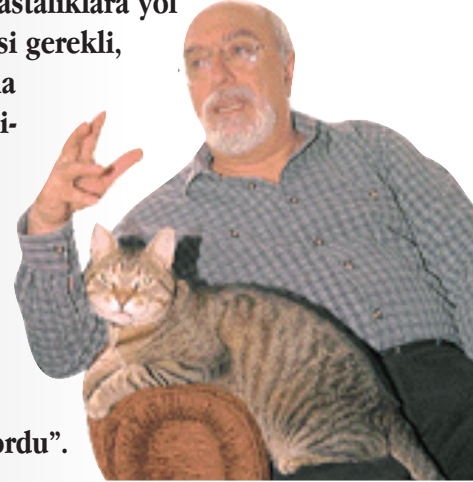
Bir süre sonra hipoglisemiyi yaşayan hastalarda dinmeyen baş ağrılarını tanımladık. Gece hipoglisemilerini öğrendik. Mevsime bağlı hastalıklar, karbonhidrat düşüklüğü ile giden obezite, panik hastalarının yaşadığı hipoglisemiler, adrenal deşarjları, premenstruel sendrom, endokrin hipertansiyonlar, gecikmiş tipte konjenital adrenal hiperplaziler, insülin direnci, klinikte yaptığımız klemp çalışmaları, antropometrik ölçümlerle insülin direncini anlama gibi konular ana ilgi odaklarımız haline gelmişti. Daima gösteriştən uzak, hastaya faydalı olmaya, onların ıstıraplarını dindirmeye yönelik işler yapıyorduk.

Bazen hoca “Hadi” diyordu, “Arkeoloji müzesine gidiyoruz”. Kadın heykellerini inceliyor, resimlerini çekiyor, antropometrik ölçümlerini alıyor, bel kalça oranlarını çıkarıyor ve o dö-

nemde hayatta kalan bu kadınların şaşılacak ölçüde bel-kalça oranlarının 0.8'in altında olduğunu saptıyorduk. Bu heykeller hayatta kalanları (surviver'ları) anlatıyordu. Bunların da insülin dirençleri olmamalıydı. İşte arkeoloji müzelerinde oluşturduğumuz hipotezlerimizi klinikte sınımış ve binlerce ölçüm sonucunda bel kalça oranının azalması ile insülin direncinin de azalabileceğini söylemiştik. Artık araştırmalarımız, görücüye çıkmaya hazırdı. Diabetes'te yayınlanan ilk sonuçlarımız hemen European Association for the Study of Diabetes (EASD) ödülünü almıştı bile.

Bazen Eski Yunan'da şarap tanrısına olan övgüleri yazan dizeleri okuyor, tragosları konuşuyor ve bizlere trajedinin doğuşunu anlatıyordu. Bazen de Braudel'in Akdeniz'ini bize sesli olarak okuyordu ve tartışıyorduk.

Hoca obezitenin yeni hastalıklara yol açmadan tedavi edilmesi gerekli, klinik bir olgu olduğuna inanıyordu. Şimdi obeziteye savaş açmıştı. Gazeteler hocanın sosyete doktoru olduğunu yazıyordu. O gazeteleri sevgili eşi Sevim Hanım'a göstererek, kızıyor ve “Beni sonra anlayacaklar diyordu”.

Artık dengeli beslenme usulleri üzerine, diyetisyenlerle ortak çalışmalar yapmanın, gıda mühendisleri ile işbirliği yaparak gıdaların nasıl hazırlandığını öğrenmenin, bu bilgileri halka duyurmanın zamanı gelmişti.

Hoca var gücü ile çalışıyordu, çıkardığı Denge dergisi 18.000 okuyucuya ulaşıyordu. Hoca, Prof. Dr. Mehmet Pala Hoca'yı ve beni yanına alarak Beslenme ve Obezite Derneği'ni kuruyordu.

Kongreler, eğitim toplantıları, sempozyumların sayısı kontrolü dışında artmıştı. Televizyon programlarında, halka sağlıklı ve uzun yaşamanın spor, beslenme ve erken tanı ile nasıl mümkün olacağını anlatıyor, koruyucu hekimliği öğretiyordu. Herkes doymamış yağ asitlerini, balık yemenin faydaları ve omega-3 yağ asitlerini ondan öğreniyordu.

Daha o kadar çok şey var ki onun yaptıklarından anlatmadığımız. Bilmiyorum hepsini okumaya sabredebilir miydiniz?

Üstün Hoca'nın bu bitmez tükenmez enerjisi, onun aşk düzeyinde koşulsuz insan sevgisi, bizleri utandırır. Bizlere, "Biz neden onun gibi değiliz?" dedirtirdi. Yolda yürüyen ilkokul çocuklarına "Canım" diyen, onları torununa benzeten, akşam eve geldiği taksi şoförüne "Yukarı gel yemek ye" diyebilecek kadar alçak gönüllü olan bu insan sevdalısının önünde ayağa kalkıp, şapkanızı çıkarmanızdan başka çareniz yoktur.

Gidişyle, bilimin, sanatın ve hayatın içinde yer alan birçok

proje, birçok fikir, birçok çalışma yarım kaldı. Dr. Üstün Korugan biz çalışma arkadaşlarının, dostlarının ve öğrencilerinin anılarında olduğu kadar, ürettiklerinde de yaşamayı sürdürüyor. Üretkenliğinin doruğundayken bizi bırakıp giden insan Doktor Üstün Korugan kalbimizde de olsa hep bizimle, biz ondan hiç ayrılmadık.

Dr. Erdal Atabek'in söylediği gibi "Doğmadan önce yaşamaya başlayanlar, öldükten sonra da yaşamayı sürdürürler." (3).

KAYNAKLAR

1. Doping-Mücadele ve Futbolda-Performans Artırma Yöntemleri 2. Baskı, Ajansmat Matbaacılık Ambalaj San. ve Tic. A. Ş. Matbaacılar Sitesi 560. Sokak No: 9-11-13 İvedik - Ankara Tarihi Ankara - Haziran 2011 kitabına Doç. Dr. Aybek Korugan'ın bir anma yazısı.
2. Nazım Hikmet, "Yaşamaya Dair", *Yatar Bursa Kalesinde*, Adam Yayınları Üçüncü Baskı 1990.
3. Erdal Atabek, "Üstün Korugan'ı Yazmak...", *2000'li Yıllarda*, Cumhuriyet Gazetesi, 28 Haziran 2004.

ÜSTÜN HOCAYI ANLATAN BU YAZIYA SİZLERİN DE KATKILARI VAR

Maide Selen, Bodrum

Nezih Bey,

.....

Bu arada Sevgili Doktorumuzun hayvan dostu olduğunu da ekleyelim. Örneğin kedi sevgisini (nitekim resimde kediyle birlikte). Bir de muayenehanenin karşısındaki apartmanın kapısında yatan bir sokak köpeği vardı. Onun başını defalarca okşadığına, sevmeden geçmediğine tanık oldum. "Hayvanı beslemek yetmez, önce seveceksin. Bu köpek her akşam kendini sevdirmek için bu saatlerde gelip kapıya yatar" demişti bana.

İnanın çok gerilere gittim. O benim aynı karında yatmadığım ağabeyim idi. Hastalığının başlangıcında, dizgine gelmez vahşi tay gibi hırçın ve ukalaydım. Beni öyle güzel yatıştırdı ve tedavinin içine öyle bir kattı ki. Ayrıca size ilişkin bir gözlemim de var. Yine o ilk günlerde, klinikte tahlile gelmiştim. Etrafı tam bir umutsuzlukla gözlemliyordum. Küçük bir oğlan çocuğu kan aldırma istemiyordu. Kapının dışında kaldırıma oturmuş ağlıyordu. Onun yanına çamurlu kaldırıma oturup ikna ettiniz. Sonra gülerken el ele içeriye girdiniz. Ben de gitmek istediğimi söylediğimde hemen bir tomar Fransızca dergi getirip önüme yığdınız. Birazcık sabır diyen gülen yüzünüzü bugün bile anarım.

Kronik hastalıkta tedavi tek başına çözüm olmuyor. Çözüm bilginin yanı sıra insan sevgisinden ve ilgiden geçiyor.

Maide Selen, Denge Dergisi'nin öyküsünü anlattı

Prof. Korugan'ın en büyük ideali, hastalarını tedavi etmenin yanı sıra, onlar için bir eğitim yayını çıkartmaktı. Çok yoğun çalışması ve böyle bir girişimin ekip işi olması nedeniyle, bu idealini ancak 1993 yılında gerçekleştirebildi.

En büyük destekçileri, hastası ve redaktör-çevirmen olarak çalışan Maide Selen ile Boehringer Mannheim Alman Tıbbi Cihazlar Tic. A.Ş.'nin Ürün Müdürü Muhibe Baylan idi. Dernek adına sahibi Prof. Üstün Korugan, Yayın Kurulu Başkanı Doç. Fikret Sipahi, Sorumlu Yazı İşleri Müdürü de Maide Selen oldu. İlk sayısı 1993 yılında okuyucusuyla buluştu.

Dergi son derece kısıtlı olanaklarla yayımlanıyordu. Sponsor firmadan Muhibe Baylan'ın büyük çabasıyla kısa sürede 5000 kişiye ulaşmayı başardı. Ardından Novo Nordisk ve Lilly de sponsorlar arasına katıldı. Daha sonra, Boehringer Mannheim, Roche Diagnostic olarak görevini sürdürmeye başladı ve firma temsilcileri Elvan Üncel ile Dr. Abdülkadir Ömer'in yakın desteğiyle yoluna devam etti. Bu arada Maide Selen'in İstanbul Radyosu'ndaki canlı yayında şeker hastalarına yaptığı çağrı ile tüm Türkiye'de tanınmaya başladı.

3 ayda bir, 8 sayfaya çıkan bu görünüşü mütevazı, ama içeriği dolu olan derginin baskı sayısı, kısa sürede on binleri aştı. Ancak, birtakım teknik ve maddi nedenlerle yayın hayatına 2000 yılında 25. sayısı ile son verdi.

Prof. Korugan'ın en büyük amacı, hastasını korkutmadan bilgilendirmek, diyabetin bir hastalık değil yaşam tarzı olduğunu benimsetmekti. Derginin yaşamı görece kısa oldu. Ama, O'nun deyişiyle "Diyabet eğitimi bir bayrak yarışıdır. Bugün 1, yarın 10, ertesi gün 100, haftaya 1000 kişi. Bir gün gelir, açılan yolda ilerleyenler milyonlara ulaşır" amacı böylece gerçekleşmiş oldu.

İşte gerçekleşen amacının iki küçücük örneği: Mersin'den 85 yaşındaki bir diyabetli şunları yazıyordu: "Sizler ne kadar yüce evlatlarsınız ki, başkalarını düşünüp böyle güzel bir işe girişmişsiniz. Hepimiz adına sizlere teşekkür ediyorum. Ben de Denge dergisini okumak istiyorum." Bir de Aydın'dan, hapishaneden etkileyici satırlar yazan bir mahkûm vardı. Denge onun da hastalığı hakkında bilgi sahibi olmasına aracılık etti.

**WALT DISNEY
(1901-1966)**

"Peşlerinden gidecek cesaretiniz varsa, bütün rüyalar gerçek olabilir."